TIESAS SPRIEDUMS (piektā palāta)

2015. gada 17. septembrī*

Apelācija — Konkurence — Aizliegtas vienošanās — Parafīna vaska tirgus — Ogļu putekļu vaska tirgus — Meitasuzņēmuma, kas pilnībā pieder mātesuzņēmumam, izdarīts pārkāpums — Prezumpcija par mātesuzņēmuma īstenotu izšķirošu ietekmi uz meitasuzņēmumu — Mātesuzņēmuma atbildība, kas izriet tikai un vienīgi no tā meitasuzņēmuma pārkāpjošās rīcības — Spriedums, ar kuru samazināts meitasuzņēmumam uzliktā naudas soda apmērs — Ietekme uz mātesuzņēmuma tiesisko stāvokli

Lieta C-597/13 P

par apelācijas sūdzību atbilstoši Eiropas Savienības Tiesas statūtu 56. pantam, ko 2013. gada 22. novembrī iesniedza,

Total SA , Kurbevuā [*Courbevoie*] (Francija), ko pārstāv *É. Morgan de Rivery* un *É. Lagathu*, *avocats*,

apelācijas sūdzības iesniedzēja,

otra lietas dalībniece –

Eiropas Komisija, ko pārstāv *É. Gippini Fournier* un *P. Van Nuffel*, pārstāvji,

atbildētāja pirmajā instancē.

TIESA (piektā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs T. fon Danvics [*T. von Danwitz*], tiesneši A. Ross [*A. Rosas*], E. Juhāss [*E. Juhász*] (referents), D. Švābi [*D. Šváby*] un A. Prehala [*A. Prechal*],

ģenerāladvokāts N. Vāls [*N. Wahl*],

sekretārs V. Turē [*V. Tourrès*], administrators,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2015. gada 15. janvāra tiesas sēdi,

noklausījusies ģenerāladvokāta secinājumus 2015. gada 26. marta tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

* Tiesvedības valoda – franču.

Spriedums

1 Ar savu apelācijas sūdzību *Total SA* (turpmāk tekstā – "*Total*") lūdz atcelt Eiropas Savienības Vispārējās tiesas spriedumu *Total*/Komisija (T-548/08, EU:T:2013:434, turpmāk tekstā - "pārsūdzētais spriedums"), ar kuru tā noraidīja *Total* prasību, galvenokārt - daļēji atcelt Komisijas 2008. gada 1. oktobra Lēmumu C(2008) 5476, galīgā redakcija, par procedūru saskaņā ar [EKL 81.] pantu un EEZ līguma 53. pantu (Lieta COMP/39.181 - Sveču vasks) (kopsavilkums publicēts OV 2009, C 295, 17. lpp.; turpmāk tekstā – "apstrīdētais lēmums") un pakārtoti – atcelt vai samazināt tai uzlikto naudas sodu.

Tiesvedības priekšvēsture un apstrīdētais lēmums

2 Pārsūdzētajā spriedumā ir konstatēts:

"1 Ar [apstrīdēto] lēmumu [Eiropas] Komisija konstatēja, ka prasītāja [..] un tai gandrīz pilnībā piederošais meitasuzņēmums *Total France SA* [(turpmāk tekstā – "*Total France*")] kopā ar citiem uzņēmumiem ir pārkāpusi [EKL] 81. panta 1. punktu un [1992. gada 2. maija] Eiropas Ekonomikas zonas (EEZ) līguma [(OV 1994, L 1, 3. lpp.)] 53. panta 1. punktu, piedaloties aizliegtā vienošanās parafīna vaska tirgū EEZ un Vācijas ogļu putekļu vaska tirgū.

2 [Apstrīdētā] lēmuma adresātes ir šādas sabiedrības: [..], kā arī prasītāja un tās meitasuzņēmums [..].

3 Parafīna vasks tiek ražots naftas pārstrādes rūpnīcā no jēlnaftas. Tas tiek izmantots, lai ražotu tādas preces kā sveces, ķīmiskie izstrādājumi, riepas un autopreces, kā arī kaučuka nozarē, iesaiņojumu nozarē, līmvielu nozarē un košļājamo gumiju nozarē ([apstrīdētā] lēmuma 4. apsvērums).

4 Ogļu putekļu vasks ir izejviela, kas nepieciešama parafīna vaska ražošanai. Tas tiek ražots naftas pārstrādes rūpnīcās kā no jēlnaftas iegūto pamateļļu blakusprodukts. Tas arī tiek pārdots gala klientiem, piemēram, kokskaidu plātņu ražotājiem ([apstrīdētā] lēmuma 5. apsvērums).

5 Komisija sāka izmeklēšanu pēc tam, kad [kāda sabiedrība] 2005. gada 17. marta vēstulē to bija informējusi par aizliegtas vienošanās pastāvēšanu [..] ([apstrīdētā] lēmuma 72. apsvērums).

6 2005. gada 28. un 29. aprīlī Komisija saskaņā ar Padomes 2002. gada 16. decembra Regulas (EK) Nr. 1/2003 par to konkurences noteikumu īstenošanu, kas noteikti [EKL] 81. un 82. pantā (OV 2003, L 1, 1. lpp.), 20. panta 4. punktu veica pārbaudes uz vietas [..] *Total* [*France*] telpās ([apstrīdētā] lēmuma 75. apsvērums).

7 Attiecībā uz *Total France* pārbaudes tika veiktas, pamatojoties uz Komisijas 2005. gada 18. aprīļa lēmumu, ar kuru prasītājai un visiem tās tieši vai netieši kontrolētajiem uzņēmumiem, tostarp *Total France*, bija uzdots pakļauties pārbaudei atbilstoši Regulas Nr. 1/2003 [..] 20. panta 4. punktam.

8 [Komisijas 2005. gada 18. aprīļa] lēmums par pārbaudes veikšanu tika paziņots *Total France* 2005. gada 28. aprīlī. Prasītājai tas netika paziņots.

9 2005. gada 3. novembrī un 2006. gada 27. novembrī *Total France* saņēma Komisijas informācijas pieprasījumus un atbildēja uz tiem attiecīgi 2005. gada 23. decembrī un 2006. gada 13. decembrī. 2007. gada 30. janvārī tā saņēma papildu jautājumus no Komisijas, uz kuriem tā atbildēja 2007. gada 4. aprīlī.

10 2007. gada 29. maijā Komisija nosūtīja [apstrīdētā lēmuma adresātiem], tostarp arī prasītājai un *Total France*, paziņojumu par iebildumiem ([apstrīdētā] lēmuma 85. apsvērums).

11 2007. gada 13. augusta vēstulē prasītāja atbildēja uz paziņojumu par iebildumiem [..].

12 2007. gada 10. un 11. decembrī Komisija sarīkoja uzklausīšanu, kurā piedalījās arī prasītāja.

13 Pēc uzklausīšanas prasītāja saņēma vairākus informācijas pieprasījumus no Komisijas. 2007. gada 21. decembra un 2008. gada 29. maija pieprasījumi attiecās uz prasītājas un *Total France* apgrozījumu, it īpaši parafīna vaska un ogļu putekļu vaska tirgū. 2008. gada 4. aprīļa pieprasījums attiecās uz tā pārkāpuma esamību, kurā esot piedalījusies *Total France*. Prasītāja atbildēja attiecīgi 2008. gada 20. februārī, 8. aprīlī un 10. jūnijā, vienlaicīgi norādot, ka tā nebija zinājusi par *Total France* inkriminēto pārkāpumu.

14 Saskaņā ar [apstrīdēto] lēmumu *Total France* darbinieki bija piedalījušies pārkāpumā visā tā garumā. Komisija tādējādi atzina *Total France* par tieši atbildīgu par aizliegto vienošanos ([apstrīdētā] lēmuma 555. un 556. apsvērums). Komisija apstiprināja, ka prasītājai piederēja vismaz 98 % no *Total France* kapitāla un ka, pamatojoties uz to, varēja prezumēt, ka tā īstenoja izšķirošu ietekmi uz *Total France* rīcību, ciktāl abas šīs sabiedrības ietilpst vienā un tajā pašā uzņēmumā ([apstrīdētā] lēmuma 557.–559. apsvērums). Atbildot uz Vispārējās tiesas rakstveida jautājumu par pārējo *Total France* īpašnieku identitāti, prasītāja precizēja, ka pārējais *Total France* kapitāls netieši arī pieder tai. Līdz ar to procesa laikā tika konstatēts, ka *Total France* strīdīgajā laikposmā bija prasītājai pilnībā piederošs meitasuzņēmums.

15 Šajā lietā uzliktie naudas sodi tika aprēķināti saskaņā ar Pamatnostādnēm naudas soda aprēķināšanai, piemērojot Regulas Nr. 1/2003 23. panta 2. punkta a) apakšpunktu (OV 2006, C 210, 2. lpp.) [..], kas bija spēkā, kad [apstrīdētā lēmuma adresātiem] tika paziņots paziņojums par iebildumiem."

3 Apstrīdētā lēmuma 1. un 2. pantā ir noteikts:

"*1. pants*

Šādi uzņēmumi ir pārkāpuši [EKL] 81. panta 1. punktu un no 1994. gada 1. janvāra – EEZ līguma 53. pantu, norādītajos periodos piedaloties turpinātā nolīgumā un/vai saskaņotās darbībās parafīna vaska nozarē kopējā tirgū un no 1994. gada 1. janvāra EEZ:

[..]

Total France [..]: no 1992. gada 3. septembra līdz 2005. gada 28. aprīlim; un

Total [..]: no 1992. gada 3. septembra līdz 2005. gada 28. aprīlim.

Saistībā ar šādiem uzņēmumiem pārkāpums norādītajos periodos arī attiecas uz ogļu putekļu vasku, kas pārdots gala klientiem Vācijas tirgū:

Total France [..]: no 1997. gada 30. oktobra līdz 2004. gada 12. maijam; un

Total [..]: no 1997. gada 30. oktobra līdz 2004. gada 12. maijam.

[..]

2. pants

Par 1. pantā minēto pārkāpumu tiek noteikti šādi naudas sodi:

[..]

Total France [..] solidāri ar *Total* [..]: EUR 128 163 000."

4 Apstrīdētā lēmuma 577. apsvērumā Komisija konstatēja, ka lielākā daļa no *Total* argumentiem ir pamatoti ar meitasuzņēmuma spēju rīkoties autonomi tā komercdarbības ikdienas vadībā. Apstrīdētā lēmuma 578. apsvērumā Komisija izdarīja vairākus secinājumus saistībā ar meitasuzņēmuma "autonomo rīcību", tostarp secinājumu, saskaņā ar kuru "izšķirošas ietekmes uz meitasuzņēmuma komerciālo politiku īstenošanai nav nepieciešama ikdienas iesaistīšanās meitasuzņēmuma funkcionēšanas vadībā".

5 Šajā pašā apsvērumā Komisija ir piebildusi:

"Faktiski [*Total*] atzīst savu lomu institucionālajā koordinēšanā un stratēģisko norāžu kontrolē un tai ir pilnvaras apstiprināt vai neapstiprināt vislielākos ieguldījumus vai jebkādu būtisku rīcības grozīšanu grupas ietvaros. Tas pierāda, ka [*Total*] kā mātesuzņēmumam ir interese un loma saistībā ar saviem meitasuzņēmumiem kā akcionāram, kas vēlas aizsargāt savas intereses komerciālās stratēģijas ziņā. [*Total*] arī uzskaita vairākus citus jautājumus, kā, piemēram, politiku, kas piemērojama cilvēkresursiem, konsolidētās grāmatvedības kārtošanu, grupas fiskālās politikas noteikšanu, un vairākus citus horizontālos operacionālos uzdevumus, tādus kā rūpnieciskā drošība, vide, ētiska līdzekļu pārvaldīšana, finansēšana u.tml., kas ir [*Total*] ziņā visas grupas vārdā."

6 Apstrīdētā lēmuma 579.–582. apsvērumā Komisija izvērtēja *Total* argumentus attiecībā uz vadības atbildības nepārklāšanos starp mātesuzņēmumu un meitasuzņēmumu, tādēļ ka meitasuzņēmums vispār neesot saņēmis mātesuzņēmuma norādes par politiku, kas būtu īstenojama saistībā ar parafīna vaska pārdošanu, ka meitasuzņēmums vispār nav informējis mātesuzņēmumu par savām darbībām attiecīgajā tirgū un, visbeidzot, ka parafīna vasks esot ļoti maznozīmīga darbības joma gan meitasuzņēmumam, gan mātesuzņēmumam. Apstrīdētā lēmuma 585. apsvērumā Komisija secināja, ka ar *Total* norādītajiem apstākļiem nav pietiekami, lai atspēkotu prezumpciju par izšķirošas ietekmes īstenošanu, kas izriet no tā, ka *Total* tieši vai netieši pieder gandrīz viss tās meitasuzņēmuma *Total France* kapitāls.

Pārsūdzētais spriedums

7 Ar prasības pieteikumu, kas Vispārējās tiesas kancelejā iesniegts 2008. gada 16. decembrī, apelācijas sūdzības iesniedzēja lūdza galvenokārt atcelt apstrīdēto lēmumu, ciktāl tas attiecas uz to, kopumā izvirzot septiņus pamatus savu prasījumu atbalstam. Pakārtoti tā lūdza arī atcelt vai samazināt naudas sodu, kas tai bija uzlikts solidāri ar *Total France*, šajā ziņā izvirzot divus pamatus. Šajā ziņā apelācijas sūdzības iesniedzēja būtībā apgalvoja, ka tā nebija varējusi īstenot izšķirošu ietekmi uz tās meitasuzņēmuma rīcību un ka tas tādējādi tirgū bija darbojies autonomi. Līdz ar to, tā kā apelācijas sūdzības iesniedzēja pati nebija iesaistīta inkriminētajā aizliegtajā vienošanās, tā nevarēja tikt atzīta par vainojamu tās meitasuzņēmuma pārkāpjošajā rīcībā. Apelācijas sūdzības iesniedzēja bija apstrīdējusi arī tās meitasuzņēmuma izdarītā pārkāpuma ilgumu, ko bija aprēķinājusi Komisija. Pārsūdzētajā spriedumā Vispārējā tiesa noraidīja visus šos pamatus.

8 Pārsūdzētā sprieduma 73. punktā Vispārējā tiesa burtiski pārņēma Komisijas vērtējumu, kas bija ietverts apstrīdētā lēmuma 578. apsvērumā. Pārsūdzētā sprieduma 74.–99. punktā tā izvērtēja visus *Total* argumentus attiecībā uz tās meitasuzņēmuma darbības autonomiju un pārsūdzētā sprieduma

102. punktā atzina, ka Komisija pamatoti bija uzskatījusi, ka apelācijas sūdzības iesniedzējai nav izdevies atspēkot prezumpciju, saskaņā ar kuru tā ir īstenojusi izšķirošu ietekmi uz tās meitasuzņēmuma komerciālo politiku.

9 Pārsūdzētā sprieduma 215.–219. punktā Vispārējā tiesa izvērtēja *Total* argumentus attiecībā uz šīs sabiedrības meitasuzņēmuma dalības pārkāpumā ilgumu un pārsūdzētā sprieduma 224. punktā nosprieda:

"Attiecībā uz tās neierobežoto kompetenci Vispārējā tiesa secina, ka prasītāja nav pierādījusi nevienu apstrīdētajā lēmumā pieļautu kļūdu vai pārkāpumu, kas pamatotu tai uzliktā naudas soda atcelšanu vai tā apmēra samazināšanu. Tā arī uzskata, ka, ņemot vērā visus apstākļus izskatāmajā lietā, it īpaši prasītājas izdarītā pārkāpuma smagumu un ilgumu, tai uzliktā naudas soda apmērs ir atbilstošs."

Spriedums *Total Raffinage Marketing*/Komisija (T-566/08)

10 Ar spriedumu *Total Raffinage Marketing*/Komisija (T-566/08, EU:T:2013:423), kas tika pasludināts tajā pat dienā, kad tika pasludināts šajā lietā pārsūdzētais spriedums, Vispārējā tiesa samazināja meitasuzņēmumam *Total France*, kura tiesību pārņēmēja ir *Total Raffinage Marketing SA*, uzlikto naudas sodu līdz EUR 125 459 842, vienlaicīgi noraidot pārējā daļā prasību, ko pēdējā minētā sabiedrība bija cēlusi paralēli *Total*, tās mātesuzņēmuma, prasībai. Vispārējā tiesa atzina, ka Komisija, nosakot reizināšanas koeficientu, kas atspoguļo *Total France* dalības pārkāpumā ilgumu, ir pārkāpusi samērīguma un vienlīdzīgas attieksmes principus, pielīdzinot 7 mēnešu un 28 dienu laikposmu (parafīna vasks) un 6 mēnešu un 12 dienu piedalīšanās laikposmu (ogļu putekļu vasks) dalībai viena gada garumā. Vispārējā tiesa pārsūdzētajā spriedumā tādā pašā apmērā tomēr nesamazināja *Total* uzlikto naudas sodu.

Par apelācijas sūdzību

11 Apelācijas sūdzība sastāv no sešiem pamatiem. Ar pirmo un trešo pamatu apelācijas sūdzības iesniedzēja norāda, ka, lai arī tās atbildība ir pilnībā atvasināta no tās meitasuzņēmuma atbildības, Vispārējā tiesa attiecībā uz to nav piemērojusi tādu pašu tās meitasuzņēmumam uzliktā naudas soda samazinājumu kā samazinājums, kas tika piemērots pēdējam minētajam uzņēmumam. Tā tādējādi bez nekāda juridiskā pamata esot pastiprinājusi sodu, kas bija uzlikts apelācijas sūdzības iesniedzējai. Ar otro pamatu apelācijas sūdzības iesniedzēja apgalvo, ka Vispārējā tiesa ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, neatceļot apstrīdēto lēmumu, pamatojoties uz to, ka Komisija nav izpildījusi tai pastāvošo pienākumu norādīt pamatojumu. Ar ceturto, piekto un sesto pamatu, kas ir izvirzīti pakārtoti, apelācijas sūdzības iesniedzēja lūdz Tiesu, piemērojot tās tiesības grozīt spriedumu un ņemot vērā visus lietas apstākļus, noteikt attiecībā uz to naudas sodu tādā pašā apmērā kā tās meitasuzņēmumam noteiktais.

12 Vispirms ir jāizvērtē otrais pamats un pēc tam kopā pirmais un trešais apelācijas sūdzības pamats.

Par otro pamatu

Lietas dalībnieku argumenti

13 *Total* pārmet Vispārējai tiesai, ka tā, īstenojot tiesiskuma pārbaudi, ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, neatceļot apstrīdēto lēmumu, pamatojoties uz to, ka Komisija nav izpildījusi tai pastāvošo pienākumu norādīt pamatojumu. Komisija neesot izvērtējusi apelācijas sūdzības iesniedzējas izvirzītos argumentus, lai atspēkotu prezumpciju par tās īstenoto izšķirošo ietekmi uz tās meitasuzņēmuma komerciālo politiku.

14 *Total* uzskata, ka šobrīd izskatāmās lietas konteksts ir līdzīgs tās lietas kontekstam, kurā tika taisīts spriedums *Elf Aquitaine*/Komisija (C-521/09 P, EU:C:2011:620, 167. punkts), un tajā līdz ar to bija nepieciešams Komisijas veikts pastiprināts pamatojums attiecībā uz iemesliem, kādēļ tā uzskatīja, ka ar apelācijas sūdzības iesniedzējas iesniegtajiem pierādījumiem nebija pietiekami, lai atspēkotu šo prezumpciju. Apelācijas sūdzības iesniedzēja esot iesniegusi vairākus pierādījumus šajā ziņā, kā, piemēram, pierādījumus par tās meitasuzņēmuma autonomiju, to, ka meitasuzņēmums nav informējis mātesuzņēmumu par savu darbību tirgū, un to, ka mātesuzņēmums nebija sniedzis norādes tā meitasuzņēmumam par tā darbības vadību. Tomēr Komisija neesot izvērtējusi šos pierādījumus, kas esot uzskatāms par pamatojuma neesamību, proti, par būtiskas formālas prasības pārkāpumu, uz ko Vispārējai tiesai esot bijis jānorāda pašai pēc savas ierosmes, ciktāl tas ir absolūts pamats (skat. spriedumu *Siemens* u.c./Komisija, C-239/11 P, C-489/11 P un C-498/11 P, EU:C:2013:866, 321. punkts).

15 Tā kā Vispārējā tiesa nebija varējusi identificēt tos apstrīdētā lēmuma punktus, kuros būtu detalizēti atbildēts uz apelācijas sūdzības iesniedzējas izvirzītajiem pierādījumiem, Vispārējai tiesai bija pašai pēc savas ierosmes jāizvirza pamats par apstrīdētā lēmuma pamatojuma neesamību un jāpieņem nolēmums par tā atcelšanu. Tā vietā, lai izmantotu šādu pamatu, Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 75.–102. punktā esot pati izvērtējusi katru no šiem pierādījumiem, tādējādi aizstājot Komisijas vērtējumu ar savējo.

16 Komisija uzskata, ka šis pamats ir nepieņemams, jo apelācijas sūdzības iesniedzēja ar to vēlas grozīt lietas priekšmetu, kas tika apspriests Vispārējā tiesā, pirmoreiz Tiesā izvirzīdama pamatu par apstrīdētā lēmuma pamatojuma neesamību. Komisijas ieskatā, pamata, kas attiecas uz pamatojuma neesamību, absolūtais raksturs ļauj tiesai to izvirzīt pašai pēc savas ierosmes, bet tas nenozīmē, ka Vispārējai tiesai, pretējā gadījumā pastāvot tās sprieduma atcelšanas iespējai, pašai pēc savas ierosmes ir jāizvērtē visi lēmuma pamatojuma aspekti, kas tajā nav tikuši izvirzīti.

17 Komisija norāda, ka apelācijas sūdzības iesniedzējas izvirzītie pierādījumi, proti, tās meitasuzņēmuma finanšu autonomija, tas, ka šim meitasuzņēmumam ir pašam sava vietējā vadība, tas, ka starp mātesuzņēmumu un tā meitasuzņēmumu nepastāv saziņa saistībā ar pēdējā minētā uzņēmuma darbību, un darbības jomas, uz kuru attiecās pārkāpumu veidojošā aizliegtā vienošanās, maznozīmīgums mātesuzņēmuma apgrozījumā, ir argumenti, kuri bija izvirzīti ceturtajā prasības pamatā, kas bija ietverts Vispārējā tiesā iesniegtajā prasības pieteikumā par tiesību akta atcelšanu, un attiecās uz acīmredzamu kļūdu vērtējumā, kuru Komisija bija pieļāvusi apstrīdētajā lēmumā, nevis uz šī lēmuma pamatojuma neesamību. Vispārējā tiesa esot atbildējusi uz šiem pamatiem, kuru mērķis bija atspēkot prezumpciju par izšķirošas ietekmes īstenošanu. Līdz ar to Vispārējā tiesā saistībā ar šī prasības pamata izvērtēšanu bija izvirzīts nevis ar pamatojumu saistīts jautājums, bet gan jautājums pēc būtības.

Tiesas vērtējums

18 Saskaņā ar Tiesas judikatūru LESD 296. panta otrajā daļā paredzētais pienākums norādīt Savienības tiesību aktu pamatojumu ir būtiska formalitāte, kura ir jānošķir no jautājuma par pamatojuma pamatotību, kas attiecas uz strīdīgā akta likumību pēc būtības (skat. spriedumus *Elf Aquitaine* /Komisija, C-521/09 P, EU:C:2011:620, 146. punkts un tajā minētā judikatūra, kā arī *Gascogne Sack Deutschland*/Komisija, C-40/12 P, EU:C:2013:768, 46. punkts).

19 Šajā gadījumā apelācijas sūdzības iesniedzēja Vispārējā tiesā bija apstrīdējusi apstrīdētā lēmuma 578. apsvērumā ietverto vērtējumu attiecībā uz norādēm, kuras tā bija izvirzījusi, lai atspēkotu prezumpciju par izšķirošu ietekmi. Tā apgalvoja, ka Komisija bija kļūdaini noraidījusi pierādījumus, kas bija iesniegti, lai pierādītu tās īstenotās izšķirošās ietekmes uz tās meitasuzņēmuma komercrīcību neesamību, tomēr nenorādot, ka tā šajā ziņā nebūtu izpildījusi savu pienākumu norādīt pamatojumu apstrīdētajā lēmumā.

20 Kā izriet no šī sprieduma 8. punkta, ir jānorāda, ka pēc tam, kad Vispārējā tiesa bija burtiski pārņēmusi apstrīdētā lēmuma 578. apsvērumā ietverto Komisijas vērtējumu, tā pārsūdzētā sprieduma 74.–99. punktā izvērtēja visus *Total* argumentus attiecībā uz tās meitasuzņēmuma rīcības autonomiju un pārsūdzētā sprieduma 102. punktā nonāca pie secinājuma, ka Komisija pamatoti bija uzskatījusi, ka apelācijas sūdzības iesniedzēja nebija varējusi atspēkot šo iepriekš minēto prezumpciju.

21 Otrā pamata pirmā daļa būtībā ir pamatota ar tiem pašiem argumentiem, kurus apelācijas sūdzības iesniedzēja bija izvirzījusi Vispārējā tiesā, lai apstrīdētu nevis iespējamo pienākuma norādīt pamatojumu pārkāpumu, bet varbūtējo izšķirošās ietekmes prezumpcijas kļūdaino piemērošanu. Apelācijas sūdzībā apelācijas sūdzības iesniedzēja tomēr vairs nav kritizējusi iepriekš minētajos pārsūdzētā sprieduma punktos ietvertā Vispārējās tiesas vērtējuma pamatotību, bet ir apstrīdējusi tikai kļūdu tiesību piemērošanā, ko tā esot pieļāvusi, nesodot par apgalvoto apstrīdētā lēmuma pamatojuma nepietiekamību saistībā ar apelācijas sūdzības iesniedzējas pierādījumu, kas bija izvirzīti izšķirošas ietekmes prezumpcijas atspēkošanai, noraidīšanu.

22 Ar minēto daļu tādējādi apelācijas sūdzībā ir ticis izvirzīts jauns arguments, ar kuru tiek apstrīdēta apstrīdētā lēmuma pamatojuma atbilstība saistībā ar izšķirošas ietekmes prezumpcijas piemērošanu. No tā izriet, ka minētā daļa ir jāatzīst par nepieņemamu, jo apelācijas tiesvedībā Tiesas kompetencē principā ir tikai novērtēt tiesisko risinājumu, kas sniegts attiecībā uz prasības pamatiem, kuri tikuši izvirzīti tiesā, kas lietu izskatīja pēc būtības (šajā ziņā skat. spriedumu *Gascogne Sack Deutschland* /Komisija, C-40/12 P, EU:C:2013:768, 52. punkts).

23 Tā kā šī otrā pamata pirmā daļa ir nepieņemama, šī pamata otrā daļa, ar kuru apelācijas sūdzības iesniedzēja ir apgalvojusi, ka Vispārējā tiesa ir aizstājusi apstrīdētā lēmuma pamatojumu, arī ir jānoraida, ciktāl tā neizbēgami nozīmē šī lēmuma pamatojuma pārbaudi.

24 Tādējādi šis pamats ir pilnībā noraidāms.

Par pirmo un trešo pamatu

Lietas dalībnieku argumenti

25 *Total* apgalvo, ka, ņemot vērā, ka tai inkriminētās atbildības un solidāras naudas soda samaksas piespriešanas tai pamatā ir tikai un vienīgi tās meitasuzņēmuma atbildība, Vispārējā tiesa, samazinot šim meitasuzņēmumam uzlikto naudas sodu, nepiemērojot šādu pašu samazinājumu tā mātesuzņēmumam, ir pastiprinājusi pēdējam minētajam uzņēmumam piemēroto sodu. Ņemot vērā šo pilnībā atvasināta rakstura atbildību, starpība starp mātesuzņēmumam un tā meitasuzņēmumam uzlikto naudas sodu, kas ir EUR 2 704 158, ir uzskatāma par juridiski pilnīgi nepamatotu naudas sodu. Turklāt šis tās atbildības rakstura grozījums izrietot no pārsūdzētā sprieduma un tai nevienā tiesvedības posmā nav tikusi sniegta iespēja iesniegt savus apsvērumus par šo jautājumu, kas ir uzskatāms par tās tiesību uz aizstāvību pārkāpumu.

26 Apelācijas sūdzības iesniedzēja uzskata, ka strīdīgā situācija ir tāda pati kā situācija, kurā tika taisīts spriedums Komisija/*Tomkins* (C-286/11 P, EU:C:2013:29), kurā Tiesa pēc tam, kad tā bija konstatējusi, ka mātesuzņēmuma atbildība ir bijusi tikai atvasināta un fakultatīva tā meitasuzņēmuma atbildībai un tādējādi atkarīga no tā meitasuzņēmuma atbildības, vienādoja mātesuzņēmumam uzlikto naudas sodu ar samazināto tā meitasuzņēmumam uzlikto naudas sodu. Apelācijas sūdzības iesniedzējas situācija šajā gadījumā esot tāda mātesuzņēmuma situācija, kura atbildība ir pilnībā atvasināta no tā meitasuzņēmuma atbildības. Apelācijas sūdzības iesniedzēja norāda, ka, ņemot vērā, ka tai inkriminētais dalības attiecīgajā pārkāpumā ilgums nevar nebūt identisks tā meitasuzņēmumam inkriminētajam ilgumam un ka tā meitasuzņēmumam uzliktā naudas soda samazinājums izriet tikai un vienīgi no šī ilguma samazinājuma saistībā tikai un vienīgi ar šo sabiedrību, Vispārējai tiesai bija

jāizmanto savas tiesības grozīt spriedumu, tāpat kā tas tika izdarīts spriedumā Komisija/*Tomkins* (C-286/11 P, EU:C:2013:29), un jāpielāgo mātesuzņēmumam uzliktā naudas soda apmērs, ņemot vērā tā meitasuzņēmumam gala rezultātā uzliktā naudas soda apmēru.

27 *Total* piebilst, ka gan pārsūdzēto spriedumu, gan spriedumu *Total Raffinage Marketing*/Komisija (T-566/08, EU:T:2013:423) vienā un tajā pašā dienā pasludināja viens un tas pats iztiesāšanas sastāvs,un tādēļ Vispārējā tiesa, nolemjot negrozīt apelācijas sūdzības iesniedzējai uzlikto naudas sodu, ir pārkāpusi nediskriminācijas principu starp divām lietām, kuras attiecas uz vieniem un tiem pašiem faktiem un uz divām viena un tā paša uzņēmuma vienībām. Turklāt Savienības tiesai, īstenojot savas grozīšanas pilnvaras, esot atļauts grozīt naudas soda apmēru. Turpretī neesot atļauts grozīt atbildības, kas no tā izriet attiecībā uz vienībām, kuras veido vienu un to pašu uzņēmumu, solidāro un vienoto raksturu, ja mātesuzņēmuma atbildība ir atkarīga tikai un vienīgi no tā meitasuzņēmuma atbildības. Līdz ar to Vispārējā tiesa, grozot *Total* un tās meitasuzņēmuma solidārās un vienotās atbildības raksturu un tādējādi arī tiem uzliktā naudas soda raksturu, esot pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā.

28 Komisija uzskata, ka apelācijas sūdzības iesniedzējas argumentācija nav pamatota, jo tās pamatā ir kļūdains pieņēmums, saskaņā ar kuru Vispārējā tiesa, noraidīdama apelācijas sūdzības iesniedzējas prasību, esot pastiprinājusi tās atbildību. Noraidot šo prasību, Vispārējā tiesa esot atstājusi negrozītu gan apelācijas sūdzības iesniedzējas atbildību, gan naudas soda apmēru kopumā. Vispārējās tiesas veiktais meitasuzņēmumam uzliktā naudas soda apmēra samazinājums nekādi neesot ietekmējis apelācijas sūdzības iesniedzējas atbildības apmēru, kurai joprojām pastāvot pienākums samaksāt visu naudas sodu pilnā apmērā.

29 Komisija norāda, ka tikai tas vien, ka attiecībā uz vienu naudas soda daļu *Total* ir palikusi vienīgā parādniece attiecībā pret Komisiju, nav uzskatāms par tai uzliktā naudas soda grozījumu un ir tikai Vispārējās tiesas spriedumā *Total Raffinage Marketing*/Komisija (T-566/08, EU:T:2013:423) pieņemtā nolēmuma samazināt tās kopparādniekam uzliktā naudas soda apmēru nenovēršamas sekas. Vispārīgi – mātesuzņēmuma, kuram ir uzlikts sods solidāri ar tā meitasuzņēmumu, situācija nevar tikt nodalīta no citu juridisko vienību situācijas, kuras ir tikušas atzītas par solidāri atbildīgām un kuras ir uzliktā naudas soda kopparādnieces. Solidāras naudas soda samaksas piespriešanas gadījumā naudas soda apmēra samazināšana vienam no kopparādniekiem automātiski padarot otru kopparādnieku par vienīgo atbildīgo par šim samazinājumam atbilstošās summas samaksu.

30 Komisijas ieskatā, mātesuzņēmums un tā meitasuzņēmums vienmēr var kopā celt vienotu prasību par lēmumu, ar kuru tiem ir uzlikts naudas sods. Ja mātesuzņēmums izvēlas lūgt atcelt un grozīt tā naudas sodu, ceļot pašam savu prasību, šīs prasības iznākums esot atkarīgs no šajā ziņā izvirzītajiem argumentiem, nevis no iespējamajiem argumentiem, ko tā meitasuzņēmums šajā ziņā ir izvirzījis paralēli celtā prasībā. Katrā ziņā šajā gadījumā neesot izpildīti nosacījumi, ko Tiesa ir noteikusi spriedumā Komisija/*Tomkins* (C-286/11 P, EU:C:2013:29) attiecībā uz mātesuzņēmumu un to meitasuzņēmumu paralēli iesniegto prasības pieteikumu "priekšmeta identiskumu". Lai arī ir tiesa, ka gan *Total*, gan tā meitasuzņēmums Vispārējā tiesā ir kritizējuši Komisijas vērtējumu attiecībā uz dalības pārkāpumā ilgumu, tomēr Vispārējā tiesa meitasuzņēmumam uzlikto naudas sodu esot samazinājusi, pamatojoties uz argumentiem, kurus bija izvirzījis pats šis uzņēmums, nevis tā mātesuzņēmums.

Tiesas vērtējums

31 Ar pirmo un trešo pamatu apelācijas sūdzības iesniedzēja iebilst pret to, ka Vispārējā tiesa pārsūdzētajā spriedumā nav ņēmusi vērā spriedumu *Total Raffinage Marketing*/Komisija (T-566/08, EU:T:2013:423), kurā *Total France* uzliktais naudas sods tika samazināts līdz EUR 125 459 842. Tā apgalvo, ka saskaņā ar Tiesas judikatūru, kas izriet no sprieduma Komisija/*Tomkins* (C-286/11 P, EU:C:2013:29), Vispārējai tiesai bija jāsamazina minētais naudas sods arī attiecībā uz *Total*.

32 Savienības konkurences tiesības attiecas uz uzņēmumu darbību. Līgumu autori ir izvēlējušies izmantot "uzņēmuma" jēdzienu, ar to apzīmējot tāda konkurences tiesību pārkāpuma izdarītāju, par ko var tikt piemērots sods saskaņā ar LESD 101. un 102. pantu, nevis citus jēdzienus, kā, piemēram, "sabiedrības" vai "juridiskas personas" jēdzienu, kas tostarp lietots LESD 54. pantā (skat. spriedumu Komisija u.c./*Siemens Österreich* u.c., no C-231/11 P līdz C-233/11 P, EU:C:2014:256, 41. un 42. punkts un tajos minētā judikatūra).

33 Ar uzņēmuma jēdzienu saprot jebkuru vienību, kas veic saimniecisku darbību, neatkarīgi no šīs vienības juridiskā statusa un finansēšanas veida. Šis jēdziens ir jāsaprot tā, ka tas nozīmē ekonomisku vienību, pat ja juridiskā ziņā šāda ekonomiska vienība sastāv no vairākām fiziskām vai juridiskām personām. Ja šāda ekonomiskā vienība pārkāpj konkurences noteikumus, saskaņā ar personīgās atbildības principu tai ir jāatbild par šo pārkāpumu (skat. spriedumu Komisija u.c./*Siemens Österreich* u.c., no C-231/11 P līdz C-233/11 P, EU:C:2014:256, 43. un 44. punkts un tajos minētā judikatūra).

34 Šajā ziņā konkrētos apstākļos juridiska persona, kas nav izdarījusi konkurences tiesību pārkāpumu, tomēr var tikt sodīta par citas juridiskas personas pārkāpjošo rīcību, ja šīs abas personas ietilpst vienā un tajā pašā ekonomiskajā vienībā un tādējādi veido uzņēmumu, kas ir pārkāpis LESD 101. pantu (skat. spriedumu Komisija u.c./*Siemens Österreich* u.c., no C-231/11 P līdz C-233/11 P, EU:C:2014:256, 45. punkts).

35 Meitasuzņēmuma rīcība var tikt attiecināta uz tā mātesuzņēmumu, ja mātesuzņēmums faktiski īsteno izšķirošu ietekmi uz šī meitasuzņēmuma rīcību (šajā ziņā skat. spriedumu *Akzo Nobel* u.c./Komisija, C-97/08 P, EU:C:2009:536, 58. un 59. punkts un tajos minētā judikatūra).

36 Gadījumā, ja mātesuzņēmumam pilnībā pieder tā meitasuzņēmuma kapitāls, pastāv atspēkojama prezumpcija, saskaņā ar kuru šis mātesuzņēmums īsteno izšķirošu ietekmi uz tā meitasuzņēmuma rīcību (skat. spriedumu *Akzo Nobel* u.c./Komisija, C-97/08 P, EU:C:2009:536, 60. punkts un tajā minētā judikatūra).

37 Šajā gadījumā Komisija ir attiecinājusi *Total France* atbildību uz *Total* un tiem solidāri ir uzlikusi naudas sodu EUR 128 163 000 apmērā. Kā ir norādīts šī sprieduma 10. punktā, Vispārējā tiesa savā spriedumā *Total Raffinage Marketing*/Komisija (T-566/08, EU:T:2013:423) ir samazinājusi meitasuzņēmumam *Total France* uzlikto naudas sodu līdz EUR 125 459 842.

38 Tiesa ir nospriedusi, ka situācijā, kad mātesuzņēmuma atbildība ir tikai atvasināta no tā meitasuzņēmuma atbildības un kad neviens cits apstāklis individuāli neraksturo mātesuzņēmumam inkriminēto rīcību, minētā mātesuzņēmuma atbildība nevar pārsniegt tā meitasuzņēmuma atbildību (šajā ziņā skat. spriedumu Komisija/*Tomkins*, C-286/11 P, EU:C:2013:29, 37., 39., 43. un 49. punkts).

39 No šīs judikatūras izrietošo principu piemērošanai Savienības tiesās ir jābūt izpildītiem noteiktiem procesuālajiem nosacījumiem, tostarp meitasuzņēmumam un mātesuzņēmumam ir jābūt cēlušiem paralēlas prasības, kurām ir viens un tas pats priekšmets (skat. spriedumu Komisija/*Tomkins*, C-286/11 P, EU:C:2013:29, 49. punkts). Tiesa ir precizējusi, ka jēdziens "viens un tas pats priekšmets" nenozīmē, ka šo sabiedrību prasības pieteikumu apjomam un to izvirzītajiem argumentiem ir jābūt vienādiem (skat. spriedumu Komisija/*Tomkins*, C-286/11 P, EU:C:2013:29, 43. punkts).

40 Ir jākonstatē, ka šajā lietā šie nosacījumi bija izpildīti. Būtībā tāpat kā mātesuzņēmuma un meitasuzņēmuma gadījumā lietā, kurā tika taisīts spriedums Komisija/*Tomkins* (C-286/11 P, EU:C:2013:29), gan *Total*, gan *Total France* bija cēluši prasību par strīdīgo lēmumu un šīm prasībām bija viens un tas pats priekšmets, ciktāl tās attiecās tostarp uz pārkāpuma ilgumu.

41 Lai arī Tiesa spriedumā Komisija/*Tomkins* (C-286/11 P, EU:C:2013:29) bija lēmusi tikai par iespēju saistībā ar prasību, ko cēlis mātesuzņēmums, kura atbildība ir pilnībā atvasināta no tā meitasuzņēmuma atbildības, ņemt vērā pēdējā minētā uzņēmuma celtās prasības iznākumu, no Tiesas judikatūras, tostarp sprieduma *Areva* u.c./Komisija (C-247/11 P un C-253/11 P, EU:C:2014:257, 136.–138. punkts), tomēr izriet, ka, ja ir izpildīti iepriekšējos punktos minētie procesuālie nosacījumi, mātesuzņēmumam, kura atbildība ir pilnībā atvasināta no tā meitasuzņēmuma atbildības, principā ir jāgūst labums no iespējamā tā meitasuzņēmumam inkriminētās atbildības samazinājuma.

42 Līdz ar to Vispārējā tiesa ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, neņemdama vērā sprieduma *Total Raffinage Marketing*/Komisija (T-566/08, EU:T:2013:423) iznākumu.

43 No tā izriet, ka apelācijas sūdzības pirmais un trešais pamats ir pamatots.

44 Līdz ar to pārsūdzētais spriedums ir jāatceļ, ciktāl Vispārējā tiesa nav pielīdzinājusi *Total* uzliktā naudas soda apmēru *Total France* uzliktā naudas soda apmēram.

45 Šādos apstākļos un ņemot vērā arī tajā pašā dienā lietā *Total Marketing Services*/Komisija (C-634/13 P, EU:C:2015) pasludināto spriedumu, ceturtais, piektais un sestais apelācijas sūdzības pamats, kas ir izvirzīti pakārtoti, nav jāizvērtē.

46 Atbilstoši Eiropas Savienības Tiesas statūtu 61. panta pirmās daļas otrajam teikumam, ja apelācija ir pamatota, Eiropas Savienības Tiesa Vispārējās tiesas nolēmuma atcelšanas gadījumā var pati taisīt galīgo spriedumu attiecīgajā lietā, ja to ļauj tiesvedības stadija.

47 Pamatojoties uz šī sprieduma 38.–44. punktā ietvertajiem apsvērumiem, *Total* uzliktā naudas soda apmērs ir jāsamazina līdz tā meitasuzņēmumam *Total France* uzliktā naudas soda apmēram, kas norādīts sprieduma *Total Raffinage Marketing*/Komisija (T-566/08, EU:T:2013:423) rezolutīvās daļas 1) punktā.

48 Līdz ar to apstrīdētā lēmuma 2. pantā *Total* solidāri ar *Total France* uzliktā naudas soda apmērs ir jānosaka EUR 125 459 842 apmērā.

Par tiesāšanās izdevumiem

49 Atbilstoši Tiesas Reglamenta 184. panta 2. punktam, ja apelācijas sūdzība nav pamatota vai ja tā ir pamatota un Tiesa lietā taisa galīgo spriedumu, Tiesa lemj par tiesāšanās izdevumiem.

50 Atbilstoši Reglamenta 138. panta 1. punktam, kas piemērojams apelācijas tiesvedībā, pamatojoties uz tā 184. panta 1. punktu, lietas dalībniekam, kuram spriedums ir nelabvēlīgs, piespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, ja to ir prasījis lietas dalībnieks, kuram spriedums ir labvēlīgs. Saskaņā ar šī paša reglamenta 138. panta 3. punktu, ja lietas dalībniekiem spriedums ir daļēji labvēlīgs un daļēji nelabvēlīgs, lietas dalībnieki sedz savus tiesāšanās izdevumus paši. Tomēr Tiesa, ja to pamato lietas apstākļi, var nolemt, ka lietas dalībnieks papildus saviem tiesāšanās izdevumiem atlīdzina daļu no pretējās puses tiesāšanās izdevumiem.

51 Šajā ziņā, ņemot vērā lietas apstākļus, *Total* atlīdzina trīs ceturtdaļas no Komisijas un saviem tiesāšanās izdevumiem, kas tai radušies apelācijas tiesvedībā un tiesvedībā Vispārējā tiesā, un Komisija atlīdzina vienu ceturtdaļu no saviem un *Total* tiesāšanās izdevumiem saistībā ar abām šīm tiesvedībām.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (piektā palāta) nosprież:

1) atcelt Eiropas Savienības Vispārējās tiesas spriedumu *Total*/Komisija (T-548/08, EU:T:2013:434), ciktāl tā nav pielīdzinājusi *Total SA* uzliktā naudas soda apmēru spriedumā *Total Raffinage Marketing*/Komisija (T-566/08, EU:T:2013:423) *Total Raffinage Marketing SA* uzliktā naudas soda apmēram;

2) apelācijas sūdzību pārējā daļā noraidīt;

3) Komisijas 2008. gada 1. oktobra Lēmuma C(2008) 5476, galīgā redakcija, par procedūru saskaņā ar [EKL 81.] pantu un EEZ līguma 53. pantu (Lieta COMP/39.181 – Sveču vasks) 2. pantā *Total SA* solidāri ar *Total Raffinage Marketing SA* uzliktā naudas soda apmēru noteikt EUR 125 459 842 apmērā;

4) *Total SA* atlīdzina trīs ceturtdaļas no Eiropas Komisijas tiesāšanās izdevumiem un pati saviem tiesāšanās izdevumiem saistībā ar šo apelācijas tiesvedību un tiesvedību pirmajā instancē;

5) Eiropas Komisija atlīdzina vienu ceturtdaļu no saviem un *Total SA* tiesāšanās izdevumiem saistībā ar šo apelācijas tiesvedību un tiesvedību pirmajā instancē.

[Paraksti]